

HELYI TANTERV

Követelmények, ismeretek, elvárások a kimeneti szakasz végén

8. évfolyam Magyar nyelv és irodalom

A 7–8. évfolyamon – a változó és egyre összetettebb tudástartalmakkal is összefüggésben – a már megalapozott kompetenciák továbbfejlesztése (azaz megerősítése, bővítése, finomítása, hatékonyságuk, változékonyságuk növelése) történik. Az információ felismerése (azonosítása), visszakeresése, értékelése, tárolása, előállítás, bemutatása és cseréje szintén nagy jelentőséget kap, mint pl. a digitális tartalomalkotás és -megosztás, továbbá kommunikációs együttműködés az interneten keresztül. Fontos feladat a nyelvről tanult ismeretek mélyítése, a nyelv szerkezetének, változó egységeinek megfigyelése mondat- és szövegépítő eljárásokkal.

Mire eljutottak a tanulók a 7–8. évfolyamig, addigra már megismerkedtek a *János vitézzel* és a *Toldival*, a mesékkel és a mondákkal, az első közösen megismert terjedelmesebb regényekkel. Az olvasás és írás, a szövegértés és szövegalkotás ekkorra már több kell, hogy legyen számukra merő technikai gyakorlatnál vagy egyszerű kódoló – dekódoló eljárásnál. Érteniük kell, hogy az irodalom olyan üzenet, amelyet elődeink és a rendkívüli képességekkel megáldott művészek örökítettek ránk, s amely üzenetnek a megfejtése és életünkbe építése a mi dolgunk. Ekkorra már szerencsés, ha a tanulók jól értik: a pragmatikus tudáselemek túl az embernek szüksége van egy transzpragmatikus, ünnepnap tudásra is, amiben elsősorban a művészetek adhatnak eligazítást. Ahhoz, hogy az irodalommal ebben a másfajta jelentésében is képesek legyenek szembesülni, ehhez több előfeltételnek is teljesülnie kell. Előfeltétele ennek a tanterv, az iskola és a nevelő részéről, hogy vegye figyelembe a tanuló sajátos serdülőkori viszonyát a tanulmányokhoz, a mély lelki kérdéseket érintő kommunikációhoz és a tekintélyhez, és csakis ezt a kritikus és sebezhető kamaszt jól ismerve fogalmazza meg célkitűzéseit. Ugyanennek másik előfeltétele a tanuló részéről, hogy legyen partner azoknak a képességeknek a kialakításában, amelyek az effajta irodalomértéshez elengedhetetlenek. Ennek megfelelően 7–8. évfolyamon számos képességszintet el kell érni. Beszédkészség szempontjából a 7–8. évfolyamon a tanuló beszédében már nemcsak megfelelően artikulál, hanem kiejtésével közlő szándékát is jól tükrözi, továbbá a mondat- és szövegfonetikai eszközöket is megfelelően alkalmazza. Már nemcsak összefoglalni tudja az olvasottakat, hanem érvelni is képes, és a beszéd társsal empátiáskusan együtt tud működni. Nemcsak a beszédhelyzethez alkalmazkodik, hanem különféle kommunikációs technikákat is képes alkalmazni. Tanulási képesség szempontjából már nemcsak használni képes a vázlatot, hanem ő maga is képes az önálló vázlatkészítés különféle eljárásaira. Szövegértés szempontjából már nemcsak értelmezésre, hanem formai-stilisztikai elemzésre is képes, továbbá a zenei és ritmikai eszközök típusainak azonosítására. Irodalomismeret szempontjából már nemcsak a lírai és az elbeszélő szerkezetek kulcsfogalmait ismeri, hanem érti a formai jegyek jelentésteremtő szerepét is, továbbá megismerkedik a drámával, a befogadóval, a hatással, a beszédhelyzettel, a jellemzés módjaival és a tantervben számára előírt további fogalmakkal. Erkölcsi ítélőképesség szempontjából már nemcsak a tetszésnyilvánításra és az eltérő vélemény tiszteletére képes, hanem érti az ízlés kontextuális összefüggéseit, kulturális, történeti, közösségi, családi, egyéni beágyazottságát. Ismeri a média működésének, társadalmi hatásainak alapvető összefüggéseit, a történetalkítás és elbeszélés mozgóképi eszközeit.

<p>A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén</p>	<p>A tanuló képes a kulturált szociális érintkezésre, eligazodik és hatékonyan részt vesz a mindennapi páros és csoportos kommunikációs helyzetekben, vitákban. Figyeli és tudja értelmezni partnerei kommunikációs szándékát, nem nyelvi jeleit.</p> <p>Képes érzelmeit kifejezni, álláspontját megfelelő érvek, bizonyítékok segítségével megvédeni, ugyanakkor empátiákkal képes beleélni magát mások gondolatvilágába, érzelmeibe, megérti mások cselekvésének mozgatórugóit.</p> <p>Képes a különböző megjelenésű és műfajú szövegek globális (átfogó) megértésére, a szöveg szó szerinti jelentésén túli üzenet értelmezésére, a szövegből információk visszakeresésére.</p> <p>Össze tudja foglalni a szöveg tartalmát, tud önállóan jegyzetet és vázlatot készíteni. Képes az olvasott szöveg tartalmával kapcsolatos saját véleményét szóban és írásban megfogalmazni, állításait indokolni.</p> <p>Ismeri és a törekszik a szövegalkotásban a különböző mondatfajták használatára. Alkalmazza az írásbeli szövegalkotásban a mondatvégi, a tagmondatok, illetve mondatrészek közötti írásjeleket. A helyesírási segédkönyvek segítségével jártas az összetett szavak és gyakoribb mozaikszók helyesírásában.</p> <p>Ismeri a tömegkommunikáció fogalmát, legjellemzőbb területeit.</p> <p>Képes a könnyebben besorolható művek műfaji azonosítására, 8–10 műfajt műnemekbe tud sorolni, és a műnemek lényegét meg tudja fogalmazni. A különböző regénytípusok műfaji jegyeit felismeri, a szereplőket jellemezni tudja, a konfliktusok mibenlétét fel tudja tárni. Felismeri az alapvető lírai műfajok sajátosságait különböző korok alkotóinak művei alapján (elsősorban 19–20. századi alkotások). Felismeri néhány lírai mű beszédhelyzetét, a megszólító-megszólított viszony néhány jellegzetes típusát, azonosítja a művek tematikáját, meghatározó motívumait. Felfedez műfaji és tematikus-motivikus kapcsolatokat, azonosítja a zenei és ritmikai eszközök típusait, felismeri funkciójukat, hangulati hatásukat. Azonosít képeket, alakzatokat, szókincsbeli és mondattani jellegzetességeket, a lexika jelentésteremtő szerepét megérti a lírai szövegekben, megismeri a kompozíció meghatározó elemeit (pl. tematikus szerkezet, tér- és időszerkezet, logikai szerkezet, beszédhelyzet és változása). Konkrét</p>
--	--

szövegpéldán meg tudja mutatni a mindentudó és a tárgyilagos elbeszélői szerep különbözőségét, továbbá a közvetett és a közvetlen elbeszélésmód eltérését. Képes a drámákban, filmekben megjelenő emberi kapcsolatok, cselekedetek, érzelmi viszonyulások, konfliktusok összetettségének értelmezésére és megvitatására. Az olvasott, megtárgyalt művek erkölcsi kérdésfeltevéseire véleményében, erkölcsi ítéleteiben, érveiben tud támaszkodni.

Képes egyszerűbb meghatározást megfogalmazni a következő fogalmakról: novella, rapszódia, lírai én, hexameter, pentameter, disztichon, szinesztézia, szimbólum, tragédia, komédia, dialógus, monológ. Képes néhány egyszerűbb meghatározás közül kiválasztani azt, amely a következő fogalmak valamelyikéhez illik: fordulat, retorika, paródia, helyzetkomikum, jellemkomikum. Az ismertebb műfajokról tudja az alapvető információkat.

Képes művek, műrészletek szöveghű felidézésére.

Képes beszámolót, kiselőadást, prezentációt készíteni és tartani különböző írott és elektronikus forrásokból, kézikönyvekből, atlaszokból/szaktankönyvekből, a témától függően statisztikai táblázatokból, grafikonokból, diagramokból.

Tisztában van a média alapvető kifejezőeszközeivel, az írott és az elektronikus sajtó műfajaival. Ismeri a média, kitüntetetten az audiovizuális média és az internet társadalmi szerepét, működési módjának legfőbb jellemzőit. Kialakul benne a médiatudatosság elemi szintje, az önálló, kritikus attitűd.

A magyar nyelv tanításának céljai és feladatai

Az anyanyelv az emberi kommunikáció, a gondolkodás és a tanulás előfeltétele és legfőbb közege. Ebből következik, hogy az anyanyelv tanításának alapvető célja és feladata:

- a jövő generációkhoz szükséges és a felnőtt életben használandó olvasni és írni tudás (szövegértés, szövegalkotás) gondozása és továbbfejlesztése
- az anyanyelvi szókészlet és a nyelvtan alapos megismertetése a tudatos és kreatív nyelvhasználat érdekében
- a biztos kommunikációs készség elsajátítása

A diákok az iskoláztatás e négy évében igen nagy lépést tesznek a szociális érésben, az önmagukra eszmélésben, kortársaik megismerésében, környezetük összefüggéseinek megértésében, átélhetik a magyar nyelv és a magyar kultúra elválaszthatatlanságát. Az anyanyelv kellő színvonalú ismerete ugyanakkor alapul szolgál más nyelvek megismeréséhez és elsajátításához, amely lehetővé teszi az egyén számára az európai nemzetek és az emberiség közösségében való kommunikációt.

Minden műveltségi területen, de a magyar nyelv és irodalom műveltségi területen különösen nagy gondot kell fordítani az értő, majd értelmező, később a kritikai és a kreatív olvasási képesség fejlesztésére, értve ezalatt a hagyományos és a digitális csatornákon keresztül érkező jelek befogadását, értelmezését és megválaszolását. Ennek feltétele az optimálisan fejlett és használható olvasáskészség (olvasástechnika) birtoklása. Az alapozó szakaszban (5–6. évfolyam) az e téren lemaradt tanulókat a lehető legintenzívebb módszerekkel és munkaformában kell felzárkóztatni, ugyanis ennek hiányában a tanulók nem képesek elérni a magasabb olvasási szinteket.

A 7–8. évfolyamok már a következő, középfokú iskolafokozat tanulmányait is tekintetbe veszik. A művelődési szokások és alapszerkezetek ebben az életszakaszban alakulnak ki. Mind a nyelvi, mind az irodalmi nevelés feladata a diákok érzelmi, szociális és intellektuális érésének támogatása. Erre a nyelvhasználati, a grammatikai, a jelentéstani témák és az irodalmi olvasmányok adnak módot.

A változatos munkaformákban (egyéni munka, párban végzett munka, csoportmunka stb.) folyó feladatvégzéssel nemcsak az ismeretszerzés és anyanyelvi képességek fejlesztése a cél, hanem az is, hogy a tanulók elsajátítsák a társas együttműködésben való részvételt.

Fejlesztési célok

1. Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása

A társas-társadalmi együttműködéshez szükséges szóbeli nyelvi képességek fejlesztése. A kulturált nyelvi magatartás kialakítása, a szituációhoz, a címzetthez, a témához való rugalmas alkalmazkodással, a partnerekkel való együttműködés képességének fejlesztése, mely megköveteli a tanulótól a másik ember beszédének gondolati, értelmi tartalmára való odafigyelést.

A szóhasználat, a mondatfonetikai eszközök és a nem verbális kifejezőeszközök (testbeszéd) összehangolása. A különféle beszédműfajok felfogása és alkalmazása, a konfliktus fölismerési és kezelési képességének fejlesztése, valamint az életkorban elvárható kritikus magatartásnak a kialakítása a manipulációs szándékokkal szemben. A szöveg jelentésére és stílusára vonatkozó ismeretek alkalmazása szóbeli szöveggel kapcsolatban, a szöveg megértésében, elemzésében.

A kommunikáció lényegének és tényezőinek megértése. Az életkornak megfelelő tájékozottság a médiумok szerepéről az egyén és a társadalom életében, valamint a leggyakoribb tömegkommunikációs műfajok kifejezőmódjának megismerése. A beszédkészségnek és a szóbeli szövegek megértésének fejlesztésével önismeretre, önbecsülésre, az ezeken alapuló magabiztos fellépésre és mások személyiségének tiszteletére, véleményének megbecsülésére nevelés.

2. Olvasás, írott szövegek megértése

Az életkornak megfelelő tempójú, minél teljesebb megértést biztosító hangos és néma olvasás kifejlesztése. A nyelvi eszközök és a jelentés kapcsolatának megfigyelése, felfogása, a különféle tartalmú és rendeltetésű, a mindennapi életben és az iskolai tanulmányokban előforduló élőszóbeli és írott szövegek (magáncélú, hivatalos, publicisztikai, tudományos és szépirodalmi) szerkezetének, jelentésrétegeinek fokozódó önállóságú felfogása, befogadása és kritikája.

Feladatok a szövegáttekintésre, a lényeg kiemelésére, adatkeresésre, kérdésekre adandó válaszként részek kiemelésére, ok-okozati összefüggés fölismerésére, a szöveg tömörítésére, vázlatíráásra, jegyzetelésre. A kreativitás fejlesztése válogató olvasással, előremondással (jóslással), megbeszéléssel, átalakítással, kiegészítéssel. A leírás különféle kifejezőeszközeinek megfigyelése nem irodalmi művekben.

A gyakoribb tömegkommunikációs műfajok elemzése, jelentésének kibontása, hatáskeltő eszközeinek fölismerése, megnevezése, értékelése tanári segítséggel. A tájékoztató és a véleményt közlő műfajok elkülönítése: hír, tudósítás, cikk, kommentár; riport, interjú.

Az aktív és passzív szókincs folyamatos gazdagítása, az alapvető helyesírási szabályok készségi szintű alkalmazása.

3. Írás, szövegalkotás

Az írástechnika továbbfejlesztése másolással, tollbamondással, emlékezet utáni írással. A tanulási igényeknek megfelelő, rendezett írásmód, az anyanyelvi normákat követő helyesírás begyakorlása. A korábban tanult helyesírási ismeretek alkalmazása fogalmazásokban.

A szöveg jelentésére és stílusára vonatkozó ismeretek alkalmazása írásbeli szövegalkotásban. Szövegalkotási feladatok írásban: elbeszélés adott téma, szempont alapján és terjedelemben (pl. tetőpontos, időrendi szerkezetben); leírás készítése megfigyelt tárgyakról, jelenségekről azonosságok, különbségek összevetésével, lényeges és lényegtelen vonások el különítésével; jellemzés készítése csoportmunkával és önállóan családtagokról, ismerősökről. A szemléletesség nyelvi eszközeinek alkalmazása.

Tapasztalatszerzés a mindennapi élet alapvető hivatalos műfajainak (kérdőív, nyugta, kérvény, önéletrajz) megfogalmazásában. Ismertetés, könyvajánlás, kritika írása irodalmi művekről különféle idézési módok alkalmazásával (pl.: egyenes és függő idézet, teljes mondat, kulcsszó stb. idézésével).

4. A tanulási képesség fejlesztése

Az alapműveltség elsajátításához szükséges információk megszerzésének és feldolgozásának csoportos és egyéni technikái (szövegáttekintés, lényegkiemelés, adatkeresés, kérdésekre adandó válaszként részletek kiemelése, ok-okozati összefüggés fölismerése, szövegtömörítés, vázlatírás, jegyzetelés), ezek megismerése és használatuk gyakorlása. A verbális és vizuális információ együttes kezelésében való jártasság kialakítása. A könyvtári munka megismertetése. Tapasztalatszerzés a segédkönyvek, a szak- és ismeretterjesztő irodalom használatában, ismeretek az anyaggyűjtés és -rendezés módszeréről, a forrásfeldolgozás és az idézés etikai és formai követelményeiről. Segédkönyvek, a korosztálynak készült szótárak, lexikonok használata ismeretlen kifejezések magyarázatára, személyekhez, témákhoz kapcsolódó adatok gyűjtése a tanult anyag bővítésére. Források azonosítása (szerző, cím, kiadó, a kiadás helye, éve), rövid följegyzés készítése a felhasznált könyvekről.

A modern technológián alapuló információhordozók megismerése. Érvek, bizonyító erejű példák gyűjtése az interneten, rendszerezésük vázlat és jegyzet készítésével különféle, más tantárgyakat is integráló témákból.

Különböző tanulási stratégiák és módszerek megismerése. Egyéni tanulási stratégiák és technikák megválasztásának szempontjai. A z ismétlés szerepe a tanulási folyamatban.

5. Ismeretek az anyanyelvről

A mai magyar nyelv árnyalt és igényes használatához szükséges nyelvtani ismeretek megszilárdítása a felismerés és megnevezés, majd a fogalmi meghatározás szintjén. A nyelv rendszerére vonatkozó tudás önálló, biztonságos alkalmazásának fejlesztése mind az írásbeli, mind a szóbeli megnyilatkozásokban. Önkontroll és szövegjavítás fokozatos önállósággal. Egynyelvű szótárak, diákoknak szánt kézikönyvek használata. Az egyéni nyelvhasználat továbbfejlesztése az irodalmi művek jobb megértése, valamint az idegen nyelvek tanulásának könnyebbé tétele végett. A nyelvszemlélet gazdagítása a magyar nyelv sajátosságainak, szépségeinek fölismerésével, tudatosság és felelősségérzet a nyelvhasználatban. A nyelvi kultúra fejlesztése, amely megalapozza a tanulók sikeres szocializációját, hozzájárul megfelelő önértékelésük kialakulásához, önbecsülésük fejlesztéséhez. Nyelvhelyességi kérdésekben való tudatos döntés és a helyesírási biztonság továbbfejlesztése.

6. Ismeretek az irodalomról

A költői nyelv sajátosságainak megfigyelése, megértése, összevetése különféle köznyelvi, nem irodalmi formákkal. Irodalmi művek feldolgozásakor annak átélése, hogy a nyelvi kifejezésmód szoros kapcsolatban áll a mű jelentésével, hatásával, esztétikai karakterével.

A tanulók aktuális életproblémáival, érdeklődésével rokon kérdéseket tárgyaló művek közös értelmezése, megvitatása. Az olvasott művekben megjelenített érzelmekhez, emberi fűződő véleményalkotás és véleménynyilvánítás.

7. Az ítélőképesség, az erkölcsi, esztétikai és történeti érzék fejlesztése

Tájékozottság a magyar nyelv életére vonatkozó alapvető nyelvtörténeti tényekről, a magyar nyelv jellemző sajátosságairól (nyelvtípusáról). A tanulók érzelmeinek és életpasztaletainak gazdagítása, erkölcsi és esztétikai véleménycserére, vitára, ítéletalkotásra való ösztönzés. A történeti érzék fejlesztése különböző korokban született szövegek összehasonlítása révén, a nyelvi kifejezés formáinak történetisége.

8. ÉVFOLYAM

Magyar nyelvtan

Évi óraszám: 74 óra (54+18) – Heti óraszám: 2 óra

Témák	Új tananyag feldolgozása	Képességfejlesztés, összefoglalás, gyakorlás, ellenőrzés	Teljes óraszám 72 óra
Ráhangolás, év eleji ismétlés	-	6	6(3+3)
Szóalkotási módok	4	4	8
Összetett mondatok	10	7	17(11+3+3)
Írás és helyesírás	4	4	8(7+1)
A nyelv állandósága és változása	3	2	5(4+1)
Nyelvhasználat, pragmatika (tömegkomm.+kitekintés a magyar nyelv életére)	5	5	10(6+2+2)
Dolgozzunk szövegekkel!	8	4	12(5+5+2)
Ismétlés, rendszerezés, év végi ismétlés	-	6	6(3+3)
Összesen	34	37	72

Helyi órakeret felosztása:összesen 18 óra

Év eleji ismétlés: 3 óra

Szövegértés: 5 óra

Helyesírás gyakorlása: 1 óra

Ismétlés, rendszerezés, év végi ismétlés: 3 óra

Összetett mondatok: 3 óra

Nyelvhasználat, pragmatika: 2 óra

A nyelv állandósága és változása: 1 óra

Szabadon felhasznált órakeret felosztása: (10%)

Beszédkésztség, szóbeli szövegek megértése és alkotása, kommunikáció: 2 óra

Szövegértés: 2 óra

Az összetett mondat (gyakorlás) : 3 óra

A szabadon felhasznált órakeret óráit a tantervből készült tanmenetben % jellel külön jelöltük.

ÉV ELEJI ISMÉTLÉS (6 óra)

Fejlesztési célok	Tananyag	Ajánlott tevékenységformák Módszertani javaslatok	A továbbhaladás feltételei
A szelektáló és rendszerező képesség fejlesztése T, Helyesírási, nyelvhelyességi hibák javításának képessége a helyesírási szabályzat használatával, illetve a nyelvtani ismeretek alkalmazásával.	Az 5–6–7. osztályos nyelvtani, helyesírási, nyelvhasználati ismeretek ismétlése, rendszerezése.	A tanulók képességeinek ismeretében differenciált csoportmunka és egyéni munka megszervezése: a tanuló azt ismétlje, amiben hiányossága van. Az 5. 6. és 7. osztályos ismeretek felidézése a tanév közbeni felzárkóztatás tervezéséhez szükséges. Rövid, helyesírási, nyelvhelyességi szövegek önálló javítása, korrekciója.	

AZ ÖSSZETETT MONDAT (17óra)

Fejlesztési célok	Tananyag	Ajánlott tevékenységformák Módszertani javaslatok	A továbbhaladás feltételei
Az önálló tanulás képességének fejlesztése tananyagrészek önálló feldolgozásával. Pozitív tanulási szokások erősítése. T, hö,	Az összetett mondat szerkezete, a tagmondatok sorrendje, stílusértéke és hatása a szövegben. A vonatkozó névmás.	Az összetett mondat fogalmi jegyeinek összegyűjtése, rendszerezése önállóan metanyelvi szöveg feldolgozása alapján. A mondatrend változatainak megfigyelése, tudatos alkalmazása. Az utalószó és kötőszó felismerésének, jelölésének gyakorlása páros munkában. A vonatkozó névmás fogalmának pontosítása metanyelvi szöveg, táblázat értelmezésével. A sajátos jelentéstartalmú	Alárendelő és mellérendelő mondatok felismerése és megnevezése. A szórend és a jelentés összefüggésének fölismerése. Összetett mondatok elemzése egyszerűbb esetekben.

<p>Folyamattervező képesség fejlesztése algoritmus értelmezésével.</p> <p>A tagmondatok közötti viszony megállapításával a logikai készség fejlesztése. m,</p> <p>Felelettervek önálló készítésével lényegkiemelő, összefüggést felfedező, problémafeltáró- és megoldó, általánosító képesség fejlesztése. A tanulási képesség fejlesztése felelettervek kreatív felhasználásával felelet közben. hő, T,</p> <p>A ismeretalkalmazó és problémamegoldó képesség fejlesztése a tagmondatok közötti kapcsolat felfedezésével.</p>	<p>Sajátos jelentéstartalmú mondatok.</p> <p>Az alárendelő összetett mondat fajtái, jelölésük, ábrázolásuk: állítmányi alanyi tárgyi határozói jelzői</p> <p>A mellérendelő összetett mondat fajtái: kapcsolatos ellentétes választó következtető magyarázó</p>	<p>mellékmondatok megismerése, jelentésmódosító hatásuk a kommunikációban. Helyes kötőszóhasználat gyakorlása differenciált osztálymunkában. Az alárendelő összetett mondatok elemzési algoritmusának elsajátítása tanári irányítással vagy önállóan. Az alárendelő összetett mondatok fajtáinak felismerése, összehasonlítása, különbözőségek felfedezése, ismeretek táblázatba rendezése. Szerkezeti ábrák értelmezése és készítése tanári irányítással, majd önállóan. Mondatszugorítási gyakorlatok (pl. a különböző határozói mellékmondatok felismerése, megnevezése a zsugorított mondat határozója alapján). Felelettervek önálló készítése az egyes anyagrészekhez ábrák felhasználásával.</p> <p>A mellérendelő összetett mondatok fajtái. A tagmondatok közötti tartalmi és logikai kapcsolatok nyelvi kifejezési módjainak megfigyelése. Mondatelemzési gyakorlatok, szerkezeti rajzok készítése. A következtető és magyarázó mellérendelő összetett mondatok összehasonlítása, különbözőségük meghatározása tanári irányítással.</p>	<p>Mondattani nyelvhasználati ismeretek alkalmazása szóban és írásban.</p>
--	---	---	--

<p>A szövegek vizuális környezetét átlátó képesség. A meglévő ismeretek újszerű elrendezésének képessége. ak,</p> <p>Az anyanyelv és a tanult idegen nyelv összevetésével az összehasonlító képesség fejlesztése. ik,</p>	<p>A többszörösen összetett mondat.</p> <p>A mondat és a szöveg viszonya.</p> <p>Tanulói rövid írásbeli szövegek (fogalmazások) vizsgálata nyelvtani, szerkezeti szempontból.</p> <p>Az anyanyelv és a tanult idegen nyelv közötti mondattani azonosságok és különbözőségek.</p>	<p>A többszörösen összetett mondatok vizsgálata. Elemzési gyakorlatok differenciált osztálymunkában. A szöveg mibenléte. A szöveg mikroszerkezete: a mondatégsz, mondatégség, a tagmondat felismerése, szerepük megfigyelése a szövegszerkesztésben, szövegalkotásban metanyelvi, elemző szöveg segítségével. A makroszerkezet: bevezetés, tárgyalás, befejezés tudatos, stílusos használata egyéni élményen alapuló szövegalkotáskor. Kombinált órarészlet az idegen nyelvet tanító szaktanár bevonásával.</p>	
---	--	---	--

A SZÓALKOTÁSI MÓDOK (8óra)

Fejlesztési célok	Tananyag	Ajánlott tevékenységformák Módszertani javaslatok	A továbbhaladás feltételei
<p>Analizáló, szintetizáló, konkretizáló, általánosító képesség fejlesztése önálló ismeretszerzéssel. hő, ak,</p>	<p>A szóösszetétel.</p> <p>Az alárendelő összetett szavak.</p> <p>A mellérendelő összetett szavak.</p>	<p>A szóösszetétel fogalma. Az alárendelő összetett szavak fajtáinak: (alanyos, tárgyas, határozós, jelzős) megismerése kooperatív munkaformában. A mellérendelő összetett szavak: szóismétlés, ikerszavak, jelentéssűrítő összetételek megkülönböztetése differenciált osztálymunkában. Helyesírási problémák felismerése. A korábbi évfolyamokon megismert képzők rendszerezése: gyakori névszó és igeképzők.</p>	<p>Az alárendelő és a mellérendelő szavak megkülönböztetése.</p>

<p>Ismeretalkalmazó képesség fejlesztése korábban tanult ismeretek felidézésével, alkalmazásával. Az egyéni aktív és passzív szókinccs fejlesztése kreatív szóalkotási feladatokkal. ak, kv,</p>	<p>A szóképzés. A ritkábban használt szóalkotási módok.</p>	<p>Alaktani elemzések, játékos nyelvi feladatok a szóalkotás gyakorlására differenciált osztálymunkában. A szóelvonás, szóvegyülés, mozaikszó-alkotás, rövidülés megfigyelése konkrét nyelvi példákon.</p>	
---	--	--	--

HELYESÍRÁSI ISMERETEK (8 óra)

Fejlesztési célok	Tananyag	Ajánlott tevékenységformák Módszertani javaslatok	A továbbhaladás feltételei
<p>Helyesírási szabályok önálló alkalmazásának képessége. ak, hō,</p> <p>Készség az önkontrollra, az önálló hibajavításra. ÉN, A helyesírási képesség fejlesztése az összetett mondatokhoz kapcsolódó nyelvtani ismeretek alkalmazásával.</p> <p>A számítógép keresőprogramjának felhasználásával, az idézet forrásának megjelölésére a digitális kompetencia fejlesztése. d, A helyesírási képesség fejlesztése önállóan helyesírási szótárak és a helysírasi szabályzat felhasználásával.</p>	<p>A magyar helyesírás alapelvei.</p> <p>Az összetett mondat központosása.</p> <p>Az idézetek írásmódja.</p> <p>A szóösszetételek helyesírása.</p>	<p>A helyesírási rendszer grammatikai meghatározottságának felismerése, az ismeretek bővítése, rendszerezése folyamatosan, mindig a tanult nyelvtani ismerethez kapcsolva. A kiejtés, a szóelemzés, a hagyomány és az egyszerűsítés elvének érvényesítése a tanuló írásbeli munkái során.</p> <p>Az összetett mondatok központosása: a mondatközi (vessző, pontosvessző, kettőspont) és a mondatvégi írásjelek helyes használata. Az egyenes és függő idézet írásmódja. Az idézetek helyes alkalmazása írásbeli szövegek alkotásakor. Egybe-, külön- és kötőjeles írásmód gyakorlása differenciált osztálymunkával párban vagy csoportban.</p>	<p>Az alárendelő és mellérendelő összetett mondatok mondatvégi írásjelének helyes használata.</p> <p>Az egyenes (szó szerinti) idézet helyesírása.</p> <p>A begyakorolt alárendelő és mellérendelő összetett szavak helyesírása. A tanulmányokhoz szükséges eszközszintű íráskészség, jól olvasható esztétikus írás.</p>

A nyelv állandósága és változása (5 óra)

Fejlesztési célok	Tananyag	Ajánlott tevékenységformák Módszertani javaslatok	A továbbhaladás feltételei
<p>A magyar nyelv eredetével kapcsolatos, az interneten a keresőprogramok segítségével megtalált források kritikus felhasználásával a digitális kompetencia fejlesztése. d, H,</p> <p>Tolerancia és tisztelet más népek nyelve iránt. A kulturált vitatkozás szabályainak betartása. H, E,</p> <p>Régi szövegek olvasásával a régi és mai nyelvállapot közötti különbség felfedezésével a megfigyelő, összehasonlító és logikus gondolkodás képességének fejlesztése</p> <p>Önálló információgyűjtő képesség Elemző, megfigyelő, hipotéziseket alkotó képesség fejlesztése. ak,</p> <p>A nyelvi normaszegés felismertetésével és értelmezésével a kulturált nyelvi magatartás erősítése.</p>	<p>Nyelvünk eredete és nyelvrokonaink.</p> <p>A magyar nyelv korábbi állapotának megtapasztalása.</p> <p>típusa: néhány hangtani, alaktani, mondattani sajátossága, szórendjének jellemzői.</p> <p>Nyelvváltozatok és nyelvi normák a mai magyar nyelvben.</p>	<p>Anyanyelvünk eredetéről kiselőadás írása egyéni vagy páros munkában.</p> <p>Vita a magyar nyelv rokonságával kapcsolatos nézetekről megbízott (a kiselőadást tartó) tanuló irányításával.</p> <p>Rövidebb, a mai köznyelvtől eltérő, régi, archaikus szövegek olvasása, idegenségük megtapasztalása (néhány hangtani, alaktani, mondattani sajátosság), megértésük segédeszközökkel (pl. egynyelvű szótárakkal) kooperatív munkaformában.</p> <p>A szókincs mai rétegződéséről szóló szöveg feldolgozásával a nyelvi állandóság és változás megfigyelése. A változást előidéző okok keresése a témáról való beszélgetés során. A diáknyelv és a szleng szókincsének vizsgálata közösen, az etikai normák figyelembe vételével.</p>	<p>Tájékozottság a magyar nyelv eredetéről, helyéről a világ nyelvei között.</p> <p>A köznyelv, a tanult szaknyelv, a társalgás és a szleng szókészletében meglévő eltérések felismerése és a kommunikációs helyzetnek megfelelő használatuk.</p>

KITEKINTÉS A MAGYAR NYELV ÉLETÉRE, A TÖMEGKÖZLEMÉNYKÖZLÉSRE (10 óra)

Fejlesztési célok	Tananyag	Ajánlott tevékenységformák Módszertani javaslatok	A továbbhaladás feltételei
<p>A szövegértelmező képesség fejlesztése közlő és befolyásoló szövegeken.</p> <p>Az értelemtükröző hangos olvasási képesség fejlesztése a mondatfonetikai eszközök tudatos alkalmazásával a mondottakhoz való viszony érzékeltetésével.</p> <p>ak, kv, em,</p> <p>Információhordozók kritikai használati képességének továbbfejlesztése tömegkommunikációs műfajok olvasásával és értelmezésével.</p> <p>d, hö,</p> <p>A tanulók önállóságának növelése az információk felhasználásában.</p>	<p>Alapismeretek a tömegkommunikációról elsősorban a befogadás oldaláról.</p> <p>A tömegkommunikáció néhány gyakori szövegműfaja: hír, tudósítás; cikk, kommentár, kritika; interjú, riport.</p> <p>A reklám, a hirdetés, az apróhirdetés eszközei és hatása.</p>	<p>Publicisztikai szövegek önálló olvasása és megértése.</p> <p>A szövegelemzés alapvető eljárásainak önálló alkalmazása (adatkeresés, lényegkiemelés, ok-okozati összefüggés, vázlat-, jegyzetkészítés, összefoglalás stb.)</p> <p>Különböző tömegkommunikációs szövegműfajok kommunikációs technikáinak alkalmazása és értékelése (pl. a szándék és hatáskeltés eszközei a kommunikáció eredményessége szempontjából.)</p> <p>közösen, egyéni tapasztalatok felhasználásával.</p> <p>Tájékoztató és véleményközlő műfajok közötti különbségek (hír és kommentár) megfigyelése szövegek értelmezésével.</p> <p>Az információ kritikus befogadásának megalapozása (pl.: azonos témáról különböző forrásból származó rövidebb információk összevetése tanári irányítással, csoportosan).</p> <p>A reklám, a hirdetés, az apróhirdetés vizuális környezetének átlátása, ábrák, illusztrációk értelmezése.</p>	<p>A szöveg értő befogadását biztosító olvasás, különféle műfajú szövegek kifejező felolvasása, elmondása.</p> <p>Tájékozottság és ítéletalkotás az alapvető tömegkommunikációs műfajokban, a média szerepének és hatásának felismerése.</p>

SZÖVEGMŰFAJOK ÉS KIFEJEZÉSFORMÁJUK, SZÖVEGÉRTÉS (12 óra)

Fejlesztési célok	Tananyag	Ajánlott tevékenységformák Módszertani javaslatok	A továbbhaladás feltételei
<p>Ismeretalkalmazó képesség fejlesztése a mindennapi életben használatos iratok kitöltése kapcsán.</p> <p>Önismereti, önkifejező, önérvényesítő képesség fejlesztése önéletrajzírással. ÉN, kv, ak,</p> <p>Szövegértési technikák fejlesztése Módszerek, gyakorlatok</p>	<p>A mindennapi élet néhány alapvető, hivatalos irata.</p> <p>Önéletrajz. tartalmi és formai kérdései.</p>	<p>Nyugta, kérdőív, kérvény kitöltése közösen, majd önállóan. Gyakorlati alkalmazásának ismerete.</p> <p>Az önéletrajz tartalmi és formai kérdései. A klasszikus és új típusú önéletrajz közötti tartalmi és formai különbségek felfedezése. Önéletrajz írása.</p> <p>Nyelvhasználati, helyesírási ismeretek alkalmazása önéletrajz íráskor.</p>	<p>A gyakrabban használt, a mindennapi élethez kapcsolódó hivatalos iratok jellemzőinek ismerete.</p>

ÉV VÉGI ÖSSZEFOGLALÁS (6 óra)

Fejlesztési célok	Tananyag	Ajánlott tevékenységformák Módszertani javaslatok	Továbbhaladás feltételei
<p>Ismeretalkalmazó, rendszerező képesség fejlesztése összefoglalás alkalmával. ak,</p> <p>hő,</p> <p>A tanulók önállóságának fejlesztése a helyesírási szabályok alkalmazásában és az önellenőrzésben.</p>	<p>Az 5–8. évfolyamon tanultak rendszerezése, összefoglalása. A szavak jelentésének, szófaji és mondatbeli szerepének összefüggése.</p> <p>A magyar helyesírás rendszere.</p>	<p>A nyelvi egységek jelentéstani, szerkezeti összefüggéseinek megfigyelése, elemzése, összefoglaló táblázatok értelmezése.</p> <p>A nyelvi egységek kommunikációs szerepének vizsgálata pl.: beszélgetés, vita közben.</p> <p>A 8. évfolyam nyelvtani anyagához kapcsolódó helyesírási gyakorlatok differenciált osztálymunkában.</p> <p>Játékos nyelvi és helyesírási vetélkedő rendezése heterogén csoportok között.</p>	

AJÁNLOTT SZEMPONTOK A TANULÓI TELJESÍTMÉNYEK ÉRTÉKELÉSÉHEZ

A fejlesztő szakasz második évfolyamán fontos, hogy a tanulók minél többféle helyzetben kipróbálhassák magukat. Ezekben a helyzetekben még jobban igénylik az értékelést, hogy megerősítést vagy útba igazítást kapjanak, azaz nagyon fontos számukra a pedagógus szóbeli, írásbeli szöveges értékelése, illetve az osztályzatokkal történő minősítés.

A diagnosztikus és összegző minősítés mellett érdemes minél gyakrabban élni a formatív értékeléssel. Ez az értékelési forma alapvetően a folyamat közbeni irányítást, segítséget tűzi ki célul. Nem minősítést, ítélezést jelent, hanem egyrészt a tanulási sikerek megerősítését, másrészt a tanulási hibák, nehézségek feltárását, ami lehetővé teszi a tanuló számára az önkorrekciót.

Az értékelés, a sikerek és kudarcok befolyásolják a tanuló tanulási motivációját. A kamaszgyerek esetében ez fokozottan érvényesül. Tehát nagy körültekintést igényel a pedagógus részéről. Minden esetben megfontoltan és tapintatosan kell eljárni, főleg elmarasztalás esetén. A fejlődő tendenciát erősíteni, a továbbhaladást ösztönözni, a teljesítményt bizonyos esetekben osztályozni kell. A fogalmazások közül azokat osztályozzuk, amelyeket jól előkészítettünk.

Az óraszám 3 tudásszintmérő dolgozatnál többet nem tesz lehetővé, de érdemes 10-15 perc alatt megoldható diagnosztizáló méréseket beiktatni, hogy pontos visszajelzést kapjunk tanítványaink elért szintjéről, ami alapján még tudatosabban tudjuk megszervezni a tanulás folyamatát, a tanítási órákat.